

ผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน SOCLEAN Model ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชนบท อำเภอบุญทริก จังหวัดอุบลราชธานี

The results of applying the SOCLEAN Model in Community-Based Solid
Waste Management of Local Administration Organizations in the Rural Area
of Buntharik District, Ubon Ratchathani.

พิศดาร แสนชาติ¹ ชชาติชัย อุดมกิจมงคล² สันญาศรณ์ สวัสดิ์โรสง³

¹อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹pidpc7@gmail.com

^{2,3}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

²chardchai_u@hotmail.com

³sanyasorn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model และเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนหลังจากที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ประชากรในการวิจัยคือประชาชนตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลนาโพธิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมตที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง จำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯทั้งหมด 120 คน ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ t-test และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองแห่งได้ประยุกต์ใช้รูปแบบ SOCLEAN Model โดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ 1) ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model ทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนเทศบาลตำบลนาโพธิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมตภายหลังที่ร่วมโครงการของ จัดอยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 4.38 และ 4.21 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และ 0.75

คำสำคัญ: การจัดการขยะมูลฝอย การประยุกต์ใช้รูปแบบ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The aims of this research were to study the difference in the mean of the components of the SOCLEAN Model, comparing between before applying the model with after applying it in Community-Based Solid Waste Management (CBSWM), and to evaluate the people's satisfaction with the model after participate the Community Participation Promotion Program (CPPP) for sorting waste at source. The population of this study was the people in the area of Na-pho Municipality and Baan Maed Sub-District Administration Organization, Buntharik district, Ubon Ratchathani province, who was household representative with enrolled to participate in the CPPP for sorting waste at source, included 120 participants. The sample of the study was selected by purposive sampling included 120 participants who enrolled to participate in the CPPP for sorting waste at source. The instruments used were a questionnaire. Statistics used were mean, standard deviation, percentage, t-test, and content analysis. The result of study were found as follows: the Local Administration Organizations applied the SOCLEAN Model by operated the CPPP for sorting waste at source, and the changes were as follows; 1) the mean of all components of the SOCLEAN Model, comparison between before applying the model with after applying it in CBSWM was statistically different at 0.05 level., 2) The people of Na-pho Municipality and Baan Maed Sub-District Administration Organization had satisfaction with the SOCLEAN Model after participate the project as a whole at the highest level with the mean scores of 4.38 and 4.21, respectively, and standard deviation values of 0.81 and 0.75 .

Keywords: Solid Waste Management, Applying the model, Local Administration Organization

1. บทนำ

การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติซึ่งรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2557 และกำหนด Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายไว้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การจัดการขยะมูลฝอยเก่าที่ตกค้างไม่ให้มีกองทิ้งกลางแจ้ง (2) การจัดการขยะมูลฝอยใหม่ต้องลดการผลิตขยะและคัดแยกขยะมูลฝอยที่ต้นทาง ให้มีการรวมศูนย์กำจัดโดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานให้เกิดประโยชน์สูงสุด (3) วางระเบียบมาตรการรองรับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การ คัดแยก การเก็บขนการขนส่งลำเลียงจนถึงการกำจัด และ (4) การสร้างวินัยคนในชาติและการบังคับใช้กฎหมาย (กรมควบคุมมลพิษ 2557: 3-4) สอดคล้องกับแผนจัดการ

คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559 ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เน้นส่งเสริมการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณจากแหล่งกำเนิดตามหลัก 3Rs และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย (กรมควบคุมมลพิษ 2555: 1) ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรับผิดชอบตามที่กำหนดในมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2550 แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังไม่สามารถจัดการปัญหาขยะมูลฝอยได้ตามเป้าหมาย ดังมีรายงานว่าระหว่างปี 2551-1559 ขยะมูลฝอยมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงทุกปี แต่อัตราการนำไปกำจัดและนำมาใช้ประโยชน์กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ในปี 2559 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทั้งหมด 27.06 ล้านตัน ถูกนำไปกำจัดร้อยละ 35 และถูกนำมาใช้ประโยชน์เพียงร้อยละ 21 (กรมควบคุมมลพิษ, 2560: 5-6)

อย่างไรก็ตาม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศต่างมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของตน อาทิ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเทศบาลร้อยละ 87.32 ที่ทำการเก็บขนขยะมูลฝอยไปกำจัด แต่เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลเพียงร้อยละ 21.99 โดยมีร้อยละ 59.06 ที่ส่งเสริมให้ชุมชนทำการคัดแยกขยะอินทรีย์ไปใช้ประโยชน์ และร้อยละ 65.58 ได้ส่งเสริมการคัดแยกขยะรีไซเคิลและเพิ่มมูลค่า (พิศดาร แสนชาติ, 2560: 115-121) เช่นเดียวกันกับในพื้นที่เขตชนบทของอำเภออุบลราชธานี กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมตที่ยังไม่มีการออกข้อบัญญัติในการเก็บขนขยะมูลฝอยและไม่มีการเก็บขนขยะมูลฝอยชุมชน ให้ครัวเรือนจัดการเผาหรือฝังกลบขยะเอง และเทศบาลตำบลนาโพธิ์ ที่ถึงแม้จะมีการออกเทศบัญญัติและแต่ในการปฏิบัติก็ทำได้เพียงการเก็บขนขยะมูลฝอยไปเทกองและเผากลางแจ้งเป็นครั้งคราว ไม่สามารถจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองแห่งนี้จึงมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน โดยการนำรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน SOCLEAN Model มาประยุกต์ใช้ในการจัดทำโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ซึ่งรูปแบบดังกล่าวมีองค์ประกอบ 7 อย่าง ได้แก่ นโยบายที่เข้มแข็ง (Strong Policy- S) การจัดการองค์กร (Organization Management- O) บริบทที่เอื้ออำนวย (Contributing Context- C) การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ (Learning how to success- L) การให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย (Education for stakeholder- E) กิจกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Activities of CBM- A) และการมีภาคีเครือข่าย (Networking- N) (พิศดาร แสนชาติ, 2560: 178-180) โดยมีความคาดหวังว่าจะช่วยเกิดการเปลี่ยนแปลงในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะวัดได้จากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model และการประเมินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนภายหลังจากที่ร่วมโครงการ ผลการวิจัยจะช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้ในการพิจารณากำหนดทิศทางในการบริหารจัดการปัญหาขยะมูลฝอยต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model

2.2 เพื่อประเมินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนภายหลังจากที่ร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

3. สมมติฐานการวิจัย

ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยคือประชาชนตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่เทศบาลตำบลนาโพธิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมคที่ลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง จำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่างคือประชาชนตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการฯ ทั้งหมด 120 คน ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในตุลาคม 2560 เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถาม มี 4 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อให้คะแนนความคิดเห็นในองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 7 อย่าง ก่อนและหลังการนำ SOCLEAN Model มาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชน ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อให้คะแนนความคิดเห็นในองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 7 อย่าง ภายหลังจากที่ได้ดำเนินงานตามโครงการแล้ว และส่วนที่ 4 ข้อมูลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการและข้อเสนอแนะอื่นๆเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบได้เขียนข้อมูลตามสภาพจริง ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามประกอบด้วย 1) ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างแบบสอบถามและเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 อยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปใช้ได้ 3) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำผลที่ได้มาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Cronbach's α -Coefficient) เท่ากับ 0.770 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ t-test ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Content Analysis)

5. ผลการวิจัยผลการวิจัย

เทศบาลตำบลนาโพธิ์ และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมคได้นำ SOCLEAN Model มาประยุกต์ใช้ในระหว่างเดือนมีนาคมถึงกันยายน 2560 โดยได้กำหนดนโยบายจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง จัดทำโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง แต่งตั้งคณะทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชุมชน สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน คัดเลือกตัวแทนชุมชนไปศึกษาดูงานในท้องถิ่นใกล้เคียง จัดอบรมให้ความรู้แก่ตัวแทนครัวเรือน รมรงค์คัดแยกขยะในครัวเรือน จัดประกวดชุมชนสะอาด คัดเลือกชุมชนต้นแบบ แคนนำชุมชนต้นแบบไปศึกษา

ดูงาน กำหนดกิจกรรมธนาคารขยะ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพจากขยะอินทรีย์ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในด้านนโยบายที่เข้มแข็ง การจัดการองค์กร บริบทที่เอื้ออำนวย การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ การให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน และการมีภาคีเครือข่าย โดยวัดได้จากความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model และการประเมินระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนภายหลังจากที่ร่วมโครงการ มีผลการวิจัยดังนี้

5.1 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model ปรากฏดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ยก่อนดำเนินการ	ค่าเฉลี่ยหลังดำเนินการ	t	Sig (2-tailed)
1. นโยบายที่เข้มแข็ง (Strong Policy-S)	2.97	4.68	3.90	.000
1.1 ผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายให้ความสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนที่ชัดเจน	3.51	4.36	10.41	.000
1.2 มีการประชุมวางแผนร่วมกันในทำงานการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	2.75	4.24	13.75	.000
1.3 ผู้บริหารท้องถิ่น/ เจ้าหน้าที่ติดตามรับฟังปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่เสมอ	3.31	4.30	11.15	.000
2. การจัดการองค์กร (Organization Management-O)	3.38	4.38	10.28	.000
2.1 มีคณะทำงานของชุมชนทำหน้าที่วางแผนอำนวยความสะดวกในการจัดการขยะมูลฝอย	2.24	4.01	18.27	.000
2.2 มีงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รถเก็บขนขยะ บริการเพียงพอและใช้งานได้ดี	2.00	3.88	18.35	.000
2.3 มีพนักงานท้องถิ่นบริการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างชัดเจนและมีอัตรากำลังเพียงพอ	3.50	4.43	11.93	.000
3. บริบทที่เอื้ออำนวย (Contributing Context-C)	2.89	4.38	10.28	.000
3.1 พนักงานท้องถิ่นเอาใจใส่จัดการขยะมูลฝอยร่วมกับชุมชน	3.35	4.30	10.74	.000
3.2 ประชาชนสนใจและให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยและนำกลับมาใช้ประโยชน์	3.82	4.52	7.79	.000
3.3 แกนนำชุมชนเข้มแข็ง มีเป็นตัวอย่างที่ดีในการคัดแยกขยะมูลฝอยและนำมาใช้ประโยชน์	3.19	4.39	12.92	.000

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนินการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนินการ	t	Sig (2-tailed)
4. การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ (Learning how to Success-L)	2.11	4.06	16.47	.000
4.1 มีการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างแรงบันดาลใจในการจัดการขยะมูลฝอยฯ	2.66	3.98	12.60	.000
4.2 มีการประชุม ประชุม นำสิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาปฏิบัติ	2.45	4.07	4.98	.000
4.3 มีการประเมินผล ถอดบทเรียน เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	2.70	4.07	4.96	.000
5. การสร้างความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย (Education for Stakeholder-E)	2.42	4.21	19.40	.000
5.1 มีการประชุมชี้แจงหรืออบรมให้ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนแก่ประชาชน	3.10	4.26	12.33	.000
5.2 มีการประชาสัมพันธ์ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เช่น แจกใบความรู้ แผ่นพับ หอกระจายข่าว เป็นต้น	3.12	4.22	12.60	.000
5.3 มีกิจกรรมรณรงค์สร้างจิตสำนึก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะที่ต้นทาง	3.02	4.25	13.16	.000
6. กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Activities of CBM-A)	3.37	4.38	9.67	.000
6.1 คริวเรือนมีการคัดแยกเศษอาหาร ใบไม้ หญ้า จากขยะอื่นๆและนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ทำปุ๋ยหมัก เลี้ยงสัตว์ ทำก๊าซชีวภาพ เป็นต้น	2.33	4.07	14.55	.000
6.2 มีกิจกรรมธนาคารขยะชุมชน	2.23	4.17	14.07	.000
6.3 คริวเรือนคัดแยกขยะไปจำหน่าย	3.26	4.45	12.56	.000
6.4 คริวเรือนคัดแยกขยะอันตรายพวกหลอด ไฟ ถ่านไฟฉาย สารเคมี แบตเตอรี่ จากขยะอื่นๆ	2.20	4.18	15.98	.000
6.5 มีถนนปลอดถังขยะ หรือมีจุดรับขยะทั่วไปที่มิดชิด ไม่กีดขวางจราจร	2.47	4.25	15.87	.000
6.6 มีการกำหนดกติกาชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอย เช่น นัดหมายเวลาเก็บขยะ เป็นต้น	2.61	4.28	14.36	.000
7. การมีภาคีเครือข่าย (Networking-N)	2.30	4.22	17.31	.000
7.1 มีร้านค้าให้ความร่วมมือ สนับสนุนการค้าแยกขยะมูลฝอยและนำกลับมาใช้ประโยชน์	2.38	4.06	17.92	.000

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบและตัวชี้วัด	ค่าเฉลี่ยก่อน ดำเนินการ	ค่าเฉลี่ยหลัง ดำเนินการ	t	Sig (2-tailed)
7.2 วัดและโรงเรียนในพื้นที่ทำกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยและนำกลับมาใช้ประโยชน์	2.35	4.14	18.37	.000
7.3 มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สนับสนุนกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	2.89	4.27	14.40	.000

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model ทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบเรื่องนโยบายที่เข้มแข็ง การจัดการองค์กร บริบทที่เอื้ออำนวย การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ การสร้างความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน และการมีภาคีเครือข่าย เท่ากับ 13.76 10.28 15.92 16.47 19.40 9.67 และ 17.31 ตามลำดับ

4.2 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนภายหลังจากที่ร่วมโครงการ ปราบกฏดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของประชาชนภายหลังจากที่ร่วมโครงการ

ความพึงพอใจเรื่อง	เทศบาลตำบลนาโพธิ์			องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมต		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. นโยบายการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	4.24	.86	มากที่สุด	4.38	.79	มากที่สุด
2. การจัดการองค์กรในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.38	.75	มากที่สุด	4.35	.69	มากที่สุด
3. บริบทที่เอื้ออำนวยในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.32	.76	มากที่สุด	4.39	.68	มากที่สุด
4. การส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.14	.87	มาก	4.03	.77	มาก
5. การให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.06	.91	มาก	4.26	.74	มากที่สุด
6. กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.28	.79	มากที่สุด	4.20	.78	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความพึงพอใจเรื่อง	เทศบาลตำบลนาโพธิ์			องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมต		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
7. ภาควิชาครูช่วย ร้านค้า วัด โรงเรียน ที่ร่วมจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน	4.22	.79	มากที่สุด	4.06	.80	มาก
8. ความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน	4.38	.81	มากที่สุด	4.21	.75	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าประชาชนของเทศบาลตำบลนาโพธิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมตมีความพึงพอใจโดยรวมต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน เฉลี่ย 4.38 และ 4.21 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.81 และ 0.75 ตามลำดับ โดยประชาชนของเทศบาลตำบลนาโพธิ์มีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่อง การจัดการองค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.38 คะแนน) ขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมต ประชาชนมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อบริบทที่เอื้ออำนวย (ค่าเฉลี่ย 4.39 คะแนน) เมื่อนำคะแนนดังกล่าวไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว สรุปได้ว่าประชาชนมีความพึงพอใจในรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนระดับมากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 80)

ในส่วนข้อเสนอแนะอื่น ๆ นั้น ประชาชนอยากให้ขยายการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ตามแบบ SOCLEAN Model ให้ต่อเนื่องทุกปีและขยายให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

6. การอภิปรายผล

6.1 จากผลการทดสอบค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเปรียบเทียบก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model ที่ทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้น เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า SOCLEAN Model สามารถช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชนบทมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับพิศดาร แสนชาติ (2560: 186) ที่ได้ทำการประเมินสภาพความเป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นขององค์ประกอบรูปแบบการจัดการขยะ มูลฝอยโดยชุมชนของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทยพบว่าองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลนาโพธิ์และองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแมตมีความพึงพอใจรวมต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน SOCLEAN Model และมีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อองค์ประกอบของรูปแบบทุกรายการในระดับมากที่สุด

(คะแนนเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 80) แสดงให้เห็นว่า SOCLEAN Model สามารถตอบสนองความต้องการในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับพิตดาร์ แสนชาติ (2560:201) ที่นำรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในประเทศไทยไปทดสอบหาประสิทธิภาพแล้วพบว่าประชาชนมีความพึงพอใจในรูปแบบดังกล่าวในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับชนิดา เพชรทองคำ และคณะ (2554: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม จังหวัดเพชรบุรี พบว่าเจ้าของบ้านหรือตัวแทนมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการขยะในภาพรวมมากกว่าร้อยละ 80

7. สรุปผลการวิจัย

7.1 การนำ SOCLEAN Model ไปประยุกต์ใช้นั้นได้ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตชนบทของอำเภอบุณฑริก จังหวัดอุบลราชธานี มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทั้งเรื่องนโยบายที่เข้มแข็ง การจัดการองค์กร บริบทที่เอื้ออำนวย การเรียนรู้สู่ความสำเร็จ การสร้างความรู้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย กิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน และการมีภาคีเครือข่าย ดังจะเห็นได้ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนก่อนและหลังการประยุกต์ใช้ SOCLEAN Model ทุกองค์ประกอบมีความแตกต่างกันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

7.2 ประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสองแห่งมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน SOCLEAN Model ในระดับมากที่สุด หลังจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ควรขยายการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง ตามแบบ SOCLEAN Model ให้ต่อเนื่องและขยายให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

8.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลด้านอื่นๆของการนำรูปแบบไปใช้ เช่น ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน ค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น และควรศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบย่อยของรูปแบบที่มีต่อพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

8.3 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนในพื้นที่อื่นๆให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของพื้นที่ และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบกับ SOCLEAN Model

เอกสารอ้างอิง

- ควบคุมมลพิษ, กรม. (2555). **ขอการดำเนินงานโครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2557). **Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2560). **รายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทยปี พ.ศ. 2559**. กรุงเทพฯ : สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ชนิดา เพชรทองคำ และคณะ. (2554). **การบริหารจัดการขยะและเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ส้ม จังหวัดเพชรบุรี**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- พิศดาร แสนชาติ. (2560). **การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนของเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การพัฒนากุมิภาค บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราชกิจจานุเบกษา. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดระบบบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ.2557**, เล่ม 131 ตอนพิเศษ 189 ง.
- ราชกิจจานุเบกษา. **แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2555-2559**, เล่ม 129 ตอนพิเศษ 37 ง.
- ราชกิจจานุเบกษา. **พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550**, เล่ม 124 ตอน 28 ก.